

บทที่ 7

บทบาทของครูในการสอนศิลปะเด็กพิเศษ

บทที่ 7

บทบาทของครูในการสอนศิลปะเด็กพิเศษ

7.1 บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนศิลปะ

ในอัตลักษณ์การจัดการเรียนการสอนศิลปะ จะมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ครูผู้สอนครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ นักเรียนต้องรักษารูปแบบของครูอย่างเคร่งครัด ซึ่งต่างกับการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน จะเปลี่ยนจุดศูนย์กลางมาอยู่ที่นักเรียน ครูจะ coy ให้คำแนะนำ และช่วยส่งเสริมนักเรียนให้ใช้ความรู้ความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง การเรียนการสอนศิลปะได้มีการพัฒนาทั้งครูผู้สอนและวิธีการสอน ครูจึงมีบทบาทในการสอนศิลปะเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ครูต้องมีพื้นฐาน และความเชี่ยวชาญในวิชาศิลปะ มีความรู้ด้านวิชาการพร้อมทั้งเทคนิคการสอน มีทัศนคติที่ดีต่อการสอน

บทบาทของครูที่มีต่อการเรียนการสอนศิลปะและนักเรียน

1. มีความรู้ความสามารถ หมายถึง ความรู้ ความถนัดทางศิลปะโดยตรง ได้แก่

- เข้าใจธรรมชาติของศิลปะที่น้องเห็น
- รู้ธรรมชาติของนักเรียน การเรียนรู้ และจิตวิทยาการเรียนรู้
- รู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของศิลปะโดยตรง
- รู้กระบวนการสร้างสรรค์ และการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียน
- เข้าใจหลักสูตรศิลปะ การนำหลักสูตรไปใช้ การทำน้ำทึกการสอน การวัดผล
- รู้วิธีการจัดห้องเรียนศิลปะ การแสดงผลงานและเก็บรักษาอุปกรณ์

2. มีอารมณ์ หมายถึง การผ่อนคลาย รู้จักใช้อารมณ์ในทางที่เหมาะสม รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

3. มีความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ ทางศิลปะ เป็นบุคคลที่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันเสมอ รู้จักสำรวจสิ่งที่ทำไปแล้ว ยอมรับพังคำติชมและคำวิจารณ์ ของผู้อื่นและหาทางปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ

4. มีความสามารถในการปรับปรุงพฤติกรรม หมายถึง ความประพฤติ การแต่งกาย กิริยาท่าทาง ซึ่งจะต้องปรับปรุงให้เหมาะสมกับกลุ่มคน เพื่อเป็นตัวแทนของวิชาศิลปะ ด้วย ตัวอย่างที่ดีต่อไป

5. ศึกษาข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน เช่น อายุ เพศ จำนวนสมาชิกในครอบครัวและพื้นฐานความรู้เดิมทางศิลปะของนักเรียน เพื่อจะได้นำมาจัดการสอน ให้มีประสิทธิภาพตรงกับ

ความต้องการ ความสามารถ ความสนใจของนักเรียน และสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียน ในหลักสูตร โดยศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

ความสามารถในการเรียนรู้ ซึ่งครูจะต้องเข้าใจถึงพื้นฐานความรู้เดิมทางศิลปะของ นักเรียน จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดประสงค์รายวิชาที่จะเรียน

วิธีการแสวงหาความรู้ คือ ความพยายามที่จะเรียนรู้และหาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสรุปเป็น แนวคิด ซึ่งเมื่อเด็กโตขึ้น ก็จะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ **วิธีการแสวงหาความรู้** ครูจะเป็นผู้ ชี้แนะวิธีการได้เป็นอย่างดี เช่น วิธีการค้นคว้าหรือทดลอง เป็นต้น

การสร้างความเข้าใจ ครูจะต้องพยายามเข้าใจ ถึงเหตุผลของการกระทำต่าง ๆ ของ นักเรียน โดยการทำความคุ้นเคยและเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนอย่างละเอียดลึกซึ้ง

การเรียนรู้คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ครูควรเปิดโอกาสเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และถ้าเป็นไปได้ในบางบทเรียน ครูอาจจะเปิดทางให้นักเรียน ทำกิจกรรมการเรียนได้ตามที่ต้องการ และให้นักเรียนได้มีอิสระในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถทางศิลปะของนักเรียนให้ได้มากที่สุด

การยอมรับสภาพของนักเรียนในสภาพที่เข้าเป็นอยู่ ครูจะต้องยอมรับอยู่ตลอดเวลา ว่าคนทุกคนมีความแตกต่างกันมาก ในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ความสามารถ ความสนใจ ความเชื่อ ค่านิยมสติปัญญาและการใช้เวลาในการเรียนรู้ซึ่งไม่เท่ากัน

(อุบล ตุ้ยจันดา, 2532 : น. 181-182)

7.2 หน้าที่ของครูสอนศิลปะ

อุบล ตุ้ยจันดา (2532 : น. 183-185) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของครูสอนศิลปะ ดังนี้

หน้าที่อันสำคัญของครูก็คือ การกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออก โดยแนะนำช่วยเหลือ ให้ทำงานได้สำเร็จบรรลุตามความสามารถและความต้องการของแต่ละคน เพราะครูมี ประสบการณ์ในชีวิตมากกว่านักเรียน มีการสังเกตเปรียบเทียบ วิจารณ์ได้ดีกว่า ครูจึงควรหาวิธี การจูงใจนักเรียน ให้เกิดความสนใจในการที่จะเรียน ให้มีเสรีภาพที่จะคิดและแสดงออกโดยไม่ ต้องคำนึงถึงว่าเหมือนหรือไม่เหมือนจริง ประยิชชนใช้สอยมีมากน้อยเพียงไร เพราะนักเรียนเพียง แต่ต้องการที่จะแสวงหาความรู้ ประสบการณ์และเรื่องที่สนใจ ออกแบบเป็นงานศิลปะตามความ คิดเห็นของตนเอง ครูจึงควรซักจุ่มนักเรียนให้ได้ใช้กิจกรรมทางศิลปะไปในเชิงสำรวจทดลอง สำหรับเด็กเล็ก ๆ และมุ่งหมายในผลสำเร็จของงานเพิ่มขึ้นในเด็กโต นอกจากจะต้องมีคุณสมบัติ ในการเป็นครูที่ดี เช่นเดียวกับครูทั่ว ๆ ไปแล้ว ครูศิลปะยังควรจะมีคุณสมบัติพิเศษที่จะเป็นผู้ สนับสนุนให้นักเรียนรักและสนใจศิลปะ ซึ่งพอกจะสรุปได้ดังนี้คือ

1. ส่งเสริมให้เด็กได้มีอิสระในการทำงาน การเลือกวัสดุ เลือกกรรมวิธีในการดำเนินงาน กิจกรรมศิลปะที่จัดให้นักเรียน ควรจะคำนึงถึงความเหมาะสมของวัยและเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ เช่น เด็กในชั้นประถม มีช่วงของความสนใจสั้น ยิ่งเด็กเล็กก็ยิ่งมีน้อยลงไปตามลำดับ กิจกรรมจึง ควรเป็นสิ่งที่ทำสำเร็จในเวลาค่อนข้างรวดเร็ว

2. การปลูกฝังให้นักเรียนมีกิจินิสัยในการทำงาน ให้รู้จักรับผิดชอบในการเตรียมเครื่องมือ เครื่องใช้ การสะสมและการจัดหาวัสดุการเรียน ควรส่งเสริมให้นักเรียนช่วยกันคิด และวางแผน โครงการ วางแผนในการทำงานว่า จะทำอะไร จะทำยังไง จะทำด้วยอะไร จะมีวิธีการอย่างไร จะทำเพื่ออะไรหรือเพื่อใคร ฯลฯ ตลอดจนการจัดหาสถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ การประหัดในการใช้วัสดุที่จัดหามา การเก็บรักษาให้เป็นที่ รู้จักบำรุงรักษาเครื่องมือเครื่องใช้ ถ้าครูได้วางแผนการสอนได้เหมาะสม ก็จะเป็นการสร้างกิจินิสัยที่ดีในการทำงานให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

3. จัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสบการณ์ ที่มีความหมายตรงกับความต้องการของนักเรียน โดยคำนึงถึงวัยและเวลาของเด็กที่จะเรียน เช่น ครูสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน ด้วยวิธีการนำเข้าสู่บทเรียน โดยการสนทนากลุ่ม การร้องเพลง การเล่นเกม เพื่อให้นักเรียนเกิดความคิดที่จะสร้างผลงานออกมานะ ครูควรหาโอกาสใช้กิจกรรมต่าง ๆ ประจำวันในห้องเรียน เป็นสื่อให้นักเรียนรู้คุลปะปิดด้วย เช่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น การจัดห้องเรียน การจัดมุมหนังสือ การจัดป้ายนิเทศ การตกแต่งห้องเรียนเวลาเมือง หรือมีการแสดง ครูอาจจะใช้ข่าวหรือเหตุการณ์สำคัญๆ ที่นักเรียนได้รู้มา เป็นสื่อในการเรียนและการแสดงออกทางศิลปะ เช่น ครูให้นักเรียนวาดภาพในหลวงของเรา

4. เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า เด็กนี้มีความแตกต่างกันทั้งความรู้ความคิด ประสบการณ์ ฉะนั้นนักเรียนที่ทำงานศิลปะอย่างเดียวกัน อาจมีผลงานที่แสดงออกแตกต่างกัน เช่น ครูให้นักเรียน วาดภาพสุนัข สุนัขของแต่ละคนอาจจะแตกต่างกัน เช่น สุนัขนั้ง หมอน กระโดด วิ่ง และมีส่วนประกอบอื่น ๆ ในภาพที่แตกต่างกันออกไปอีก

นอกจากนั้นการใช้วัสดุอาจจะแตกต่างกัน เช่น ใช้ชอล์ก สีน้ำ สีเทียน ดินสอ สีโปสเตอร์ ก็จะเป็นการส่งเสริมนักเรียนแต่ละคนได้ทำงานศิลปะตามความต้องการและแสดงออกอย่างเสรี ให้นักเรียนรู้จักออกความคิดเห็น สนใจในสิ่งที่มีประสบการณ์ใหม่ในการทำงาน ครูเป็นเพียงแต่เสนอแนะวิธีการบางอย่างให้ ครูไม่ควรลงมือทำงานให้นักเรียนทั้งหมด เพราะการทำเช่นนั้น จะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเอารอย่างหรือลอกแบบ การสอนศิลปะ ควรส่งเสริมการสร้างสรรค์ การฝึกน่อง ๆ จะช่วยให้คุณเคยกับวิธีการที่เหมาะสมถูกต้องดีขึ้น เพื่อที่จะแสดงออกตามความรู้ ความต้องการ ประสบการณ์ ที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่น สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาเป็น

5. การกำหนดเวลาเรียนศิลปะ ให้เหมาะสมกับเวลาและวัยของนักเรียน เช่น เด็กเล็ก ๆ ในระดับอนุบาล ควรจะเรียนศิลปศึกษาทุกวัน เพราะศิลปะจะเป็นสื่อให้เด็กได้แสดงออกตามความต้องการทางอารมณ์ ความสนใจ เพราะบางคนที่ทำงานได้รวดเร็ว ฉะนั้นการกำหนดเวลาให้ด้วยตัวลงไปนั้นทำได้ยาก เพราะถ้าไม่สามารถทำให้เสร็จในเวลา อาจทำให้เบื่อหน่ายได้ เพราะเด็กนั้นต้องการความสนับสนุนที่ พฤษภาคม

6. การจัดทำวัสดุในการเรียนศิลปะ จุดหมายของการสอนก็คือ การกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออก ตามความรู้สึกและการแสดงออกนั้น ต้องอาศัยสื่อคือ วัสดุต่างๆ ฉะนั้นครูควรรวมรวมหรือมีโครงการจัดทำวัสดุต่างๆ ไว้สอนศิลปะให้มากที่สุดที่จะมากได้ เพื่อนักเรียนจะได้มีโอกาสเลือกใช้ตรงกับคุณลักษณะของวัสดุ การหาวิธีการแปลง ฯ และแก้ปัญหาเป็นการส่งเสริมการเรียน ด้วยการกระทำและการแก้ปัญหาอันเป็นประสบการณ์ที่ดีแก่นักเรียน

7. การยกย่องหรือชมเชย เพื่อเป็นกำลังใจ เป็นสิ่งที่นักเรียนต้องการมากอย่างหนึ่ง การแสดงผลงาน ก็เป็นวิธีการให้กำลังใจที่ดีในงานศิลปะ ครูจึงควรจะได้พิจารณานำผลงานไปตั้งเพื่อแสดงในที่ต่าง ๆ เช่น ตั้งแสดงในห้องเรียน ติดบนป้ายนิเทศ จัดแสดงในห้องศิลปะหรือจัดนิทรรศการภายในโรงเรียน การแสดงผลงานควรเป็นหน้าที่ของนักเรียน เพื่อสนองความต้องการที่จะได้แสดง ครูมีหน้าที่คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำที่ถูกต้องเท่านั้น การจัดแสดงนี้ ควรเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่ควรแสดงไว้จนผลงานเหล่านั้นขาดชำรุดเสียหาย จะทำให้เด็กเบื่อหน่ายและจำเจ การจัดผลงานนั้น ควรจัดให้สัมพันธ์กับบทเรียนหรือการเรียนการสอนในขณะนั้นก็จะได้รับผลดียิ่ง

8. การจัดห้องเรียน ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนได้นำความรู้ ประสบการณ์หรือทักษะในการเรียนศิลปะมาใช้ในการจัดห้องเรียน ป้ายนิเทศ บุนวิชาหรือมุมที่สวยงาม เพื่อสร้างความสนใจและความงามในห้องเรียน โดยใช้วัสดุต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ กระดาษ ภาพวาด เศษวัสดุ นอกจากนั้นภายหลังการเรียนการทำงานแล้ว จะต้องรู้จักทำความสะอาดห้องเรียน เครื่องมือ เครื่องใช้และนำไปเก็บไว้ตามที่กำหนด อาจจะจัดเป็นหมวดหมู่และแบ่งกลุ่มหมุนเวียนกันรับผิดชอบ

7.3 บทบาทของครูในการสอนวิชาศิลปะเด็กพิเศษแต่ละประเภท

7.3.1 บทบาทของครูในการสอนวิชาศิลปะศึกษาในโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ

การสอนในลักษณะให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการสัมผัส และการรับรู้ได้จากการฟังเป็นส่วนใหญ่ และจะต้องทำให้ผู้เรียนนำเอาระบบความรู้พื้นฐานเดิมและประสบการณ์เดิม นำมาปรับปรุงเทียบกับความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการจากการเรียนอีกด้วย

บทบาทของครูผู้สอนจะต้องเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นเรื่องแรกและมีศึกษานิเทศ มาก่อนในการอบรมให้กับครูผู้สอน อุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนจะใช้การสัมผัส และเพิ่มเรื่องในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้ จากคำบอกเล่าของ อาจารย์จรี คิดเขียน ซึ่งได้ชี้แจงให้ทราบถึง การสอนศิลปศึกษา เช่น การสอนเกี่ยวกับทฤษฎีสี จะต้องสอนเกี่ยวกับสำหรับเด็กที่มีสายตาในลักษณะที่เรียกว่า Low vision จะต้องสอนให้เด็กเห็นสีได้แต่จะไม่เห็นเป็นสีที่ชัดเจน เช่น คนปกติเห็นถ้าเด็กไม่สามารถที่จะเห็นสีได้ก็จะให้จดทฤษฎีเรียนตามทฤษฎีของสีได้ รู้จักส่วนผสมของสี เวลาจะน้ำยาภาพให้ใช้การระบายสี 3 ระยะ เช่น ระบายสี ส่วนข้างหน้า ระดับสายตา และไกลสุด ซึ่งถ้าเป็นเด็กที่มีตาบอดเด็กขึ้นในภายหลัง คือมีได้ตาบอดโดยกำเนิด เด็กเหล่านี้สามารถที่จะมี

จินตนาการได้ เพราะมีประสบการณ์จากที่เคยเห็น เคยพูดมาแล้ว ซึ่งเด็กที่มีสายตาในลักษณะ Low vision สามารถช่วยงานผู้สอนได้ เช่น เห็นสีน้ำเงิน ก็จะบอกได้ว่าเห็นเป็นสีฟ้า ซึ่งเห็นไม่ตรงกับคนปกติ

การสอนศิลปศึกษาจะเน้นหนักไปในทางปฏิบัติทางด้านปั้นเชือก สำหรับงานทางด้านการแกะสลัก ก็จะสอนให้ในลักษณะที่ง่ายๆ โดยการแกะสลักต้นหอม แต่งกว่า โดยสอนในลักษณะหมายๆ ไม่ละเอียดเหมือนสอนเด็กปกติ ถึงแม้กระนั้นในปัจจุบันก็ยังมีการนำเอาวิทยาการการแกะสลักน้ำแข็งเข้ามาสอนบ้างแล้ว

นอกจากนี้การวิจารณ์ศิลป์ ก็ยังเป็นปัญหาสำหรับเด็กด้านออด เพราะไม่สามารถที่จะมองแล้ววิจารณ์ได้ ต้องให้ครูผู้สอนบรรยาย เพื่อนำน้ำไว้เด็กฟัง เพื่อยอมรับฟังความคิดเห็น และยังมีการทำรูปภาพในลักษณะ Painting by touching โดยการนำอาดินเซรามิกเข้ามามาทำ และในรูปนั้น จะมีอักษรเบอร์ล์ของการให้สีไว้ในรูปภาพ และเด็กก็จะใช้เซรามิกสีนั้น ๆ จัดลงไปตามสีที่ได้บอกไว้

ครูผู้สอนจะต้องปรับปรุงวิธีการ ขั้นตอน และวัสดุตลอดจนอุปกรณ์อันจำเป็นให้สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของเด็กพิการทางสายตา ดังที่เคยทราบกันแล้วว่าเด็กเหล่านี้สามารถเรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสทางหู และการสัมผัสทางกาย อันได้แก่ มือเป็นส่วนใหญ่ เด็กด้านดอดอาจจะทำงานซ้ำกันว่าเด็กปกติ ครูจึงควรให้เวลาเด็กพิการเพิ่มขึ้นกว่าเด็กปกติ และให้ความช่วยเหลือเด็กเหล่านี้เป็นพิเศษ

7.3.2 บทบาทของครูในการสอนวิชาศิลปศึกษา โรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดนนทบุรี

จากการสัมภาษณ์นายกำธรทิศ กนกพัฒน์ และนายสัมพันธ์ บังผล อาจารย์โรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2537 และนายจวน วงศ์ปัน อาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปศึกษา โรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2537 ถึงบทบาทของครูในการสอนวิชาศิลปศึกษา โรงเรียนโสตศึกษาได้ใช้แนวการสอนตามหลักสูตรประมาณศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของกระทรวงศึกษาธิการ และมีบทบาทเหมือนสอนเด็กปกติ เพื่อให้เด็กพิเศษเหล่านี้ได้รับความรู้ และประสบการณ์เท่ากันเด็กปกติ เพราะสังคมของพวกเขายังคงอยู่ร่วมกับเด็กปกติจึงจำเป็นต้องวางแผนรากฐานให้เหมือนเด็กปกติ และให้เด็กพิเศษได้ปรับตัวเข้ากับสังคมของคนปกติทั่วไปได้ เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้โรงเรียนได้แยกห้องเรียนตามระดับของการได้รับดังนี้

1. ระดับการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบล

เป็นการได้ยินผิดปกติจัดว่าอยู่ในระดับหูตึงรุนแรง (Severe hearing loss) สามารถฟังเสียงต่ำระดับห่าง 1 พูดซึ่งจะได้ยิน แยกเสียงระหว่างบ้างแต่ไม่หมด ควรได้รับการฝึกเน้นทักษะ ด้านภาษา การพูด การอ่านริมฝีปาก ฝึกการใช้เครื่องช่วยฟัง ฝึกการฟังรายบุคคล และเป็นกลุ่ม

2. ระดับการได้ยินมากกว่า 90 เดซิเบล

เป็นการได้ยินผิดปกติระดับหูดีบุรุนแรง (Severe hearing loss) สามารถฟังเสียงต่างๆ ไม่ได้ 1 ฟุต จึงจำเป็นต้องใช้สื่อพยัญชนะ ให้บังแทม่ำงหมด

การแยกห้องเรียนนี้ ทำตั้งแต่แรกเข้าคือ ชั้นอนุบาล เพื่อสะดวกแก่ครูผู้สอนในการเตรียมความพร้อมเด็กที่อยู่ในระดับเดียวกัน ครูมีความเห็นว่า หากจัดแยกชั้นเรียนแล้ว เขาสามารถที่จะรักษาระดับการเรียนรู้ที่ดี ให้อยู่อย่างเดิมได้

เด็กในโรงเรียน 80% จะมีระดับการได้ยินมากกว่า 90 เดซิเบล และมีจำนวนน้อยมากประมาณ 1-2 คน ที่มีอาการตาบอดเดือนแสง ซึ่งแสดงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะการเรียนรู้ของเด็กพิการทางหูนั้น ต้องใช้สายตาในการเรียนรู้มากเป็นพิเศษ

วิธีการสอนของโรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดนนทบุรี

วิธีการสอนใช้แบบรวม (Combined Method) ดังนี้

- ใช้ภาษาอีอรมานาชติ เช่นชื่มือ หมายถึงไป
- ใช้ภาษามือสังเคราะห์ (Sign language)
- ใช้ภาษาสากลนิวเมือง
- ใช้ภาษาพูด
- ใช้เครื่องช่วยฟัง
- ใช้การอ่านริบฟีปาก
- เขียนกระดาษประกอบ

บทบาทของครูผู้สอนในการใช้ภาษาอีอรมานาช และวิธีการสอน ครุทุกคนจะเป็นแบบเดียวกัน พูดเน้นให้นักเรียนอ่านปากโดยเปิดไฟสอน ให้แสงสว่างพอดำรงนักเรียนจะเห็นปากครูได้ชัดเจน นอกจากนี้ครูยังให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการสื่อความหมายให้กับนักเรียน ทั้งในการประชุมผู้ปกครอง และระหว่างมีโอกาสเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจในการสื่อสาร และสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักเรียน เมื่อกลับไปอยู่บ้านเขาก็มีผู้ปกครองที่เข้าใจสามารถพูดคุยสื่อสารกับเขาได้ การเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความพิการทางหูนั้น ครูได้ระลึกอยู่เสมอว่า นักเรียนจะไปได้ช้ากว่าเด็กที่พิการทางตา เนื่องจากสอดคล้องในเรื่องการใช้ภาษา และการสื่อความหมาย

นอกจากนี้ บทบาทของครูยังต้องมีความเข้าใจเด็กพิการทางหูมากเป็นพิเศษ เนื่องจากเด็กเหล่านี้ได้รับแรงกดดันจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนในการสร้างอารมณ์ให้เขาเป็นคนโกรธง่าย เพราะเขาได้ประสบความคับข้องใจไว้มาก แม้แต่การทักทายเด็กยังใช้วิธีตอบหลังครู่อย่างแรงเป็นประจำ ซึ่งนอกจากครูจะต้องเข้าใจเด็กพิเศษในเรื่องอารมณ์นี้แล้ว ยังต้องมีความเมตตากรุณาเป็นพิเศษของพากษา ตลอดจนมีความอดทนในการฝึกการสอน และการอยู่ร่วมกัน สาเหตุของความพิการของนักเรียนโรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดนนทบุรีนั้น มาจากการพันธุ์พิษจากยา สภาพแวดล้อมที่เสียงดังเกินอัตราปกติ และเกิดจากมาตรการดำเนินการที่เป็นหัวเรื่องมัน

การเรียนการสอน นอกจากจะใช้ความอดทน และความเข้าใจจากครูในเรื่องพฤติกรรมของเด็กแล้ว ครูผู้สอนต้องแก้ไขเรื่องเสียงเพียงให้กับเด็กเนื่องจากเขามีความสามารถได้ยินการออกเสียงที่ถูกต้องได้อย่างชัดเจน และแก้ไขเรื่องการเขียนสลับที่

บทบาทของครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษานั้น เป็นไปในลักษณะมีการยึดหยุ่น และนักเรียนยึดตัวครูเป็นแกน โดยเฉพาะ ป. 1 - ป. 3 นั้น การเรียนการสอนศิลปศึกษาใช้ครรุคนเดียวกันกับวิชาอื่น ๆ ชั้น ป. 5 - ป. 6 จึงเปลี่ยนครุร้ายวิชา ดังนั้nnักเรียนจะยึดครูเป็นแบบของเข้า เด็กพิการทางหูส่วนใหญ่จะมีพرسวรค์ในการรับภาพเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะภพลายเส้น เขายังขาดล้อเลียนครูได้เหมือนมาก ซึ่งพรสวรค์นี้บังคับทำให้เด็กว่าคนปกติเสียอีก

บทบาทนอกจากที่กล่าวนี้ ครูยังมีส่วนในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กดังนี้

1. จัดประสบการณ์ศิลปะให้เด็กแสดงออกในทางศิลปะ ด้วยการจัดกิจกรรมตามความสนใจ ไม่ใช่วิธีการให้นักเรียนลอกเลียนแบบ เพราะจะทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

2. ยอมรับนับถือผลงานที่เด็กแสดง ไม่ว่าผลงานนั้นจะมีคุณภาพมาก หรือน้อย

3. สนับสนุนให้เด็กแสดงออกได้หลาย ๆ แนวทาง โดยไม่จำกัด ไม่ควบคุมแนวทาง การแสดงออกของเด็ก โดยยึดครูเป็นศูนย์กลางในช่วงแรก ๆ และค่อย ๆ ลดบทบาท

4. ส่งเสริมให้เด็กแสดงความคิดเห็นที่ผิดแปลกลไปจากปกติธรรมดานั้น

5. หลีกเลี่ยงคำวิพากษ์วิจารณ์ ในเชิงดิสัยน์ เมื่อผลงานของไม่เป็นที่พอใจ

6. การตัดสินคะแนน บางครั้งครูจะให้เด็กมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เช่น นำภาพผลงานมาวางเรียงกันแล้วให้เด็ก ๆ ช่วยกันลงความเห็น เป็นต้น

7. เมื่อเด็กประสบผลสำเร็จจากการแข่งขัน เช่น งานวันเด็กระดับอำเภอ, งานประณีตศึกษา อ. บางบัวทอง หรืออื่น ๆ โรงเรียนฯ จะโหวตผลงาน จัดงานเลี้ยง พร้อมกับมอบโล่ที่เกียรติคุณ แสดงความยินดีกับเด็กทุกครั้ง เพื่อสร้างกำลังใจให้แก่เด็กที่พยายามตั้งใจทำงานจนประสบผลสำเร็จ และนำชื่อเสียงมาสู่โรงเรียนฯ

8. พฤติกรรมที่ควรแก้ไข ครูจะพยายามสังเกตอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา และหาทางแก้ไข ตัวอย่างเช่น ครูได้เก็บภาพเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง แม้ครูจะคัดเด็กที่มีความสามารถสูงเข้าแข่งขันกีฬา แต่มีผลงานนามแข่งขัน เด็กจะเริ่มเกิดความลังเล แอบมองคนอื่น วิตกกังวลว่าจะทำงานได้ไม่ดี ครูจะนำสิ่งเหล่านี้มาปรับปรุง แก้ไข พฤติกรรม เพิ่มความมั่นใจให้เด็กมากขึ้น

9. จัดบรรยายการศึกษาในห้องเรียน ปล่อยตามสบาย เพื่อไม่ให้เคร่งเครียดจนเกินไป

7.3.3 บทบาทของครูในการสอนวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนโดยศึกษา

1. ครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาต้องศึกษาหาความรู้ความเข้าใจชุดหมาย

- ชุดหมาย

- หลักการ

- โครงสร้าง
 - แนวคิดในการของหลักสูตรอยู่เสมอโดยติดต่อกันฝ่ายวิชาการของโรงเรียน
2. ศึกษาค้นคว้าและพัฒนารูปแบบในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ
มาตรฐานของหลักสูตร
3. ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยสมบูรณ์ ทั้งด้าน
 - ความรู้
 - ทักษะ
 - ค่านิยมและมีความรู้การใช้สื่อ ผลิตสื่อ หรือปรับใช้วัสดุอื่นแทนสิ่งใด
อย่างเหมาะสม
 4. ฝึกให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมโดยผ่านขั้นตอน ทักษะกระบวนการทางศิลปะ
และอื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอ
 5. จัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน
การศึกษาพิเศษ
 6. ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ จนเกิดการค้นพบด้วยตนเอง
ทั้งพัฒนากระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา และตรวจสอบความถูกต้องของงานเสมอ
พร้อมให้กำลังใจ
 7. ปลูกฝังค่านิยมและคุณธรรมที่พึงประสงค์ เช่น การรักษาความสะอาด
การใช้เก็บอุปกรณ์

บทบาทของครูจึงเท่ากับปรัชญาของ 2 ปรัชญาคือประสบการณ์นิยมในบางส่วน
คือสอนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และให้เด็กได้ทำเองแล้วเกิดประสบการณ์รวมทั้งคุณธรรมอื่น ๆ
 เช่นความซื่อสัตย์ ออดทน ความสามัคคี เป็นต้น ในขณะเดียวกันก็ทรงกับปรัชญาอัตลักษณ์นิยมที่
ครูเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กดื่นด้วยสื่อและให้เด็กมองเห็นแนวทางเลือกหรือความสนใจของตนเอง

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่าครูมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน
ศิลปะให้แก่เด็กพิเศษเป็นอย่างมาก ดังนั้น ครูต้องมีการพัฒนาการสอนอยู่เสมอ เพื่อทำให้การ
ดำเนินงานด้านต่าง ๆ เป็นไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อุบล ศรีจันดา (2532 : น. 185-186)
ได้แนวทางในการพัฒนาครูสอนศิลปะ ดังนี้

การพัฒนาครูสอนศิลปะ เป็นแนวทางการพัฒนาการสอนระหว่างปฏิบัติงาน
(Inservice Training) มีจุดมุ่งหมายที่จะสนับสนุนให้ครูที่ปฏิบัติงานอยู่แล้วได้มีโอกาสเพิ่มพูน
ความรู้ ทักษะ วิธีการสอน และการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรมี
การพัฒนาครูในด้านการเรียนการสอนทุกระดับชั้น ตั้งแต่ประธานศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่ง
มีวิธีการดำเนินการดังนี้ คือ

การสำรวจสภาพความต้องการ การพัฒนาครูสอนศิลปะที่เหมาะสมและมีคุณค่า้นั้นจะต้องลง功夫ความต้องการของครู สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของโรงเรียนและสนองความจำเป็นในสังคมโดยสำรวจว่า ครูมีความต้องการพัฒนาเรื่องอะไร ด้านไหน มากน้อยเพียงใด ดังนี้คือ

1. จัดทำแบบสอบถาม ถ้ามีปัญหาและความต้องการในการเรียนการสอนศิลปะ
2. จัดประชุมสัมมนาให้แสดงความเห็น แล้วรวมความเห็นและปัญหาต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน
3. พูดคุย สนทนากัน แล้วสังเกตหรือบันทึกไว้เพื่อสรุปรวม แล้วนำมาร่วมวางแผนการปรับปรุงในภายหลัง
4. พิจารณาจากการแสดงออกของครูในการเรียน การพูด หรือในวงสนทนาว่า มีแนวโน้มไปทางใด
5. ดูปฏิกริยาของนักเรียน ต่อการสอนของครูหรือต่อสภาพการเรียนการสอน
6. ตั้งคณะกรรมการ ซึ่งเป็นตัวแทนของครู เพื่อพิจารณาถึงความต้องการของครูเป็นส่วนรวม

เมื่อได้ความต้องการของครูแล้ว จึงจะนำเสนอข้อมูลเหล่านี้มาพิจารณาดำเนินงานด้านการพัฒนาการเรียนการสอนศิลปะต่อไป

เทคนิคการพัฒนาโดยตรง เป็นกิจกรรมการดำเนินงานที่ครูได้จัดทำขึ้น เพื่อส่งผลโดยตรงต่อการเรียนการสอนหรือการทำงานของครู เทคนิคเหล่านี้อาจประมวลเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ดังนี้ คือ

1. การประชุมปฏิบัติการ เป็นเทคนิคและกิจกรรมหลักของการพัฒนาการสอนศิลปะ การประชุมปฏิบัติการ (Workshop) มีลักษณะที่สำคัญคือ ผู้นำการประชุมและสมาชิกที่เข้าประชุมมีบทบาทในการลงมือปฏิบัติการ หรือทำงานศิลปะอย่างโดยอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง การประชุมจะเป็นระยะสั้น ระยะเวลาในสถานที่นอกสถานที่ แล้วแต่ความเหมาะสมของเรื่องที่จะประชุม
2. การประชุมอภิปราย การอภิปราย เป็นกิจกรรมหลักที่ทุกคนสนใจและคุ้นเคย การอภิปรายมีความสำคัญในการพัฒนาการสอน เพราะมีความเชื่อว่า การที่ผู้สอนได้อภิปรายกันอย่างจริงจังและลึกซึ้งนั้นจะนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และหรือมีความมั่นใจในการสอนของตนเองดีขึ้น การอภิปรายในที่นี้คือว่า ผู้เข้าประชุม คือ ผู้สอน เป็นผู้มีประสบการณ์อยู่แล้ว แต่ถ้าได้ผู้มีพื้นฐานความรู้ด้านนี้มาทำการอภิปราย และเปิดโอกาสให้ได้เตรียมตัวมาก่อนด้วย ก็จะทำให้การอภิปรายได้ผลดีขึ้นรูปแบบของการอภิปรายนี้จะเรียกว่า Seminar, Conference, Group Discussion ฯลฯ
3. การให้คำปรึกษา (Consultation) หรือการให้ข้อติชม (Feedback) รวมทั้งการให้การแก้ปัญหาการสอน (Clinic to the Improvement to Teaching) จัดขึ้นเพราะถือว่าครู

ยังขาดความรู้หรือไม่รู้ชัดหรืออาจจะรู้ผิดในเรื่องของการสอน การพัฒนา จะต้องให้คำปรึกษากับ ให้ข้อคิดเห็น และช่วยแก้ไขในบางเรื่อง การใช้เทคนิคนี้จะต้องใช้อย่างแนบเนียน ไม่ให้ครุภัยสักว่าตน เองมีปัญหา แต่เป็นการช่วยให้มีการฝึกดีขึ้นไปกว่าที่เป็นอยู่ และควรเป็นไปโดยสมัครใจ กิจกรรมประเภทนี้มักจะสอนโดยใช้วีดีโอเทป (Video-Tape) หรือมีผู้สังเกตการสอนช่วย เป็นต้น

4. การเผยแพร่ข่าวสาร กิจกรรมนี้ถือว่า ความรู้นำไปสู่ความเข้าใจและการเปลี่ยนแปลง การให้ข่าวสาร ความรู้ในเรื่องของการเรียนการสอนศิลปะกับครู จะช่วยให้ครูเข้าใจในเรื่องของการเรียนการสอนดีขึ้น ซึ่งอาจจัดทำเป็นคู่มือ แผ่นปลิว เอกสารข่าว จูลสาร ฯลฯ ก็ได้

5. การจัดทำอุปกรณ์การสอน เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อการสอนและต่อคุณศิลปะ อุปกรณ์การสอนในที่นี้ รวมทั้งอุปกรณ์ทุกประเภท แต่อุปกรณ์ที่จัดให้กับครูนั้นจะต้องใช้ง่ายสะดวกไม่ซับซ้อนเกินไป

6. การให้ความดีความชอบ การพัฒนาการสอนที่มีคุณค่า จะต้องติดตามด้วยระบบ การให้ความดีความชอบที่เหมาะสมด้วย ครุที่สอนดี สอนอย่างดังใจ เสียสละ และให้เวลาเพื่อ นักเรียน ควรได้รับความดีความชอบพิเศษกว่าคนที่สอนธรรมดากว่าพัน ๆ ไปวันหนึ่งเท่านั้น

เทคนิคการพัฒนาโดยอ้อม เป็นกิจกรรมที่ไม่ส่งผลโดยตรงต่อการสอน แต่จะส่งผลโดยอ้อมคือ ทำให้การพัฒนาการสอนดำเนินไปได้ด้วยดี เทคนิคต่าง ๆ ประกอบด้วย

๑. ผู้บริหารเป็นผู้สนใจในทางวิชาการ ถ้าผู้บริหารเป็นนักวิชาการสนใจการสอนครูก็จะมีแนวโน้มสนใจตามไปด้วย

2. ข้าและเน้นในเรื่องการสอนอยู่เสมอ ครูและผู้บริหาร ควรย้ำและเน้นในเรื่องของความสำคัญของการสอนอยู่เป็นประจำ

3. ยกย่องและชมเชย สนทนainเรื่องของการสอน และการพัฒนาการสอน เพื่อให้ทุกคนเห็นว่าเรื่องของการสอนสำคัญ

4. จัดสภาพแวดล้อมให้เป็นวิชาการ มีหนังสือ ข่าวคราว รายงานความก้าวหน้าทางวิชาการ มีผลงานการสอนดีเด่น แข่ง ติดประกาศ เสนอให้ครุภารนอยู่เป็นประจำ